

УДК 330.87 : 339.9

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/180-5>

Теребій А.А.

аспірант,

Класичний приватний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8549-7452>

Terebii Anatolii

Classic Private University

АНАЛІЗ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ КОРПОРАТИВНИХ МОДЕЛЕЙ

Ціллю статті є аналіз міжнародних корпоративних моделей у відповідності до цілей сталого розвитку і подача рекомендацій щодо вибору української моделі стосовно вказаних цілей. Встановлено, що відмінності між цими системами можна побачити в їхніх цільових фокусах. Англо-американська модель орієнтована на фондовий ринок. В німецькій моделі, яку іноді називають континентальною моделлю, або європейською моделлю, основні процедури управління здійснюються двома формалізованими групами: наглядовою радою та виконавчою радою. Японська модель є найбільш сконцентрованою та жорсткою, тоді як англо-американська модель є найбільш дисперсною та гнучкою. В статті зроблено висновок, що для України, на нашу думку, найсприятливішою є німецька модель, завдячуючи більш тісним стосункам та географічній близькості. Тому нам необхідно багато характерних позицій втілити і в корпоративній діяльності виробничого, фінансового, комерційного секторів нашої країни.

Ключові слова: цілі сталого розвитку, міжнародна корпоративна модель, англо-американська модель, німецька модель, японська модель, корпоративна діяльність.

ANALYSIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS IN THE CONTEXT OF IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL CORPORATE MODELS

The purpose of the article is to analyze international corporate models in relation to the goals of sustainable development and to provide recommendations on the choice of the Ukrainian model in relation to the specified goals. It has been established that the differences between these systems can be seen in their target focuses. The Anglo-American model is focused on the stock market. In the German model, which is sometimes called as the continental model or the European model, the main management procedures are carried out by two formalized groups: the supervisory board and the executive board. The Japanese model is the most concentrated and rigid, while the Anglo-American model is the most dispersed and flexible. The Anglo-American model, is also known as the Anglo-Saxon model, was found to have been shaped by the more individualistic business societies in Great Britain and the United States of America. This model is represented by such corporate bodies as the board of directors and shareholders as controlling management bodies. Managers and leaders in the process of organizing management have secondary powers. In the German model, which is sometimes called as the continental model or the European model, the main management procedures are carried out by two formalized groups: the supervisory board and the executive board. The Executive Board is responsible for the quality of decisions in the field of property management. The supervisory board controls the executive board. The supervisory board is elected by employees and shareholders. State administration bodies, national interests have a significant influence in the continental management model. Considerable attention is paid to the corporation's responsibility to society and the state. In the continental model, banks also play a large role in the financial plan and in decision-making in the process of the corporation's activities. The Japanese model stands out from the first two. This management model is formed in the light of two dominant legal relationships: one – between shareholders, customers, suppliers, creditors and trade unions; the other is between administrators, managers and shareholders. There is a sense of shared responsibility and balance in the Japanese model. In practice, this balance takes the form of a conservative position and mistrust of management innovations and new business relationships in favor of old ones. The article concludes that, the German model is the most favorable for Ukraine, thanks to closer relations and geographical proximity. Therefore, we need to implement many characteristic positions in the corporate activities of the production, financial, and commercial sectors of our country.

Key words: sustainable development goals, international corporate model, Anglo-American model, German model, Japanese model, corporate activity.

JEL classification: C8, E17, Q3, Q53

Постановка проблеми. Моделі корпоративного управління все більше досліджуються та аналізуються у відповідності до розвитку процесів глобалізації. Стає очевидним, що корпоративні середовища та структури можуть істотно відрізнятись, навіть якщо цілі та форми бізнесу, як правило, універсальні. У сучасних корпораціях існують три домінуючі моделі: англо-американська модель, німецька та японська модель.

Аналіз цих моделей та їх відповідність сучасним реаліям діяльності корпорацій України є актуальною науковою задачею.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стаття Фелеги Н., Фелеги Л., Драгомира В. Д. [1] дає інтерпретацію провідних парадигм корпоративного управління на основі кількох тематичних досліджень із застосуванням аналізу чотирьох розвинутих економік

(США, Великобританії, Канади та Франції), які запровадили системи корпоративного управління, засновані на принципах або правилах.

Ганич А. та Смоло Е. представляють модель корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), яка застосовується в ісламських банках, враховуючи міжнародний аспект соціальної відповідальності, оскільки КСВ не застосовується однаково в усіх типах суспільств. Це дослідження базується на міжнародному підході до КСВ [2].

В статті Вікерга Ч., Різі Д. [3] пропонується критичний аналіз інклюзивної концепції корпоративної соціальної відповідальності. КСВ увійшла в економічну сферу і стала основною концепцією управління для компаній, щоб вирішити свої етичні, соціальні та екологічні зобов'язання перед суспільством.

Науково-практичні рекомендації, наведені в статті Хомутенко А. В. [4], базуються на ґрунтовному аналізі трендів та мегатрендів розвитку суспільних інститутів. Автором врахувались цілі сталого розвитку, що були визначені на черговому засіданні Генеральної Асамблеї ООН в 2015 р. Їх згруповано згідно ефектів від управління державними фінансами (економічний, соціальний, організаційний).

Наукові праці Шатненко К., Сазонець О. М., Сазонець І. Л. [5; 6] присвячено проблемі сталого розвитку в Україні. Так, у статті Шатненко К. [5] розглянуто основні цілі сталого розвитку, виділено їх ключову рису – інноваційний тип розвитку. Було з'ясовано, що запровадження сталого розвитку викликає розвиток економіки на основі індустрії, що відповідає усім сучасним вимогам: ефективність, інноваційність, ресурсозбереження.

З огляду літератури ми однак бачимо, що кожний аспект вибраної нами тематики розглядається окремо. Але не поєднано воедино всі риси даного питання, не проаналізовано, як впливають події як у фінансово-економічній, так і в інших сферах на зміни в представлених моделях, не визначено, яка модель більше підходить до процесу сталого розвитку в Україні.

Постановка завдання. Ціллю поданої статті є детальне дослідження найбільш відомих міжнародних корпоративних моделей, вибір моделі, яка найбільше підходить для сталого розвитку в Україні з урахуванням особливостей соціально-економічного розвитку в нашій країні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Роздивимось основні міжнародні корпоративні моделі щодо цілей сталого розвитку – англо-американську, німецьку та японську моделі. Відмінності між цими моделями можна побачити в їхніх цільових фокусах. Англо-американська модель орієнтована на фондовий ринок, тоді як дві інші орієнтовані на банківський та кредитний ринки. Японська модель є найбільш сконцентрованою та жорсткою, тоді як англо-американська модель є найбільш дисперсною та гнучкою.

Англо-американська модель, також відома як англосаксонська модель, була сформована більш індивідуалістичними бізнес-суспільствами у Великобританії та Сполучених Штатах Америки. Ця модель представлена такими корпоративними органами як рада директорів і акціонерів та контролюючими органами управління. Менеджери та керівники в процесі організації управління мають другорядні повноваження.

Менеджери отримують свої повноваження від Зборів акціонерів, ради акціонерів. Більшість компаній в англо-американській системі корпоративного управління мають законодавчі гарантії процесу затвердження рішень щодо контролю над компанією. На англо-американських ринках структура капіталу та пакети акцій дуже розпоршені. Крім того, регулюючі органи, такі як Комісія з цінних паперів і бірж США (SEC), в процесі врегулювання спірних питань завжди підтримують акціонерів та корпоративні органи управління.

Корпоративне управління є однією з основних причин існування спеціальних функцій менеджменту – управління та володіння. Еволюція державної власності призвела до поділу власності та управління. До 20-го століття багато компаній були невеликими, сімейними. Сьогодні економіка являє собою співпрацю великих міжнародних конгломератів, які здійснюють виробництво та публічно торгують на одній або багатьох глобальних біржах.

Намагаючись створити корпорацію, в якій піклуються про інтереси акціонерів, багато фірм впровадили дворівневу корпоративну ієрархію. На першому рівні знаходиться рада керуючих або директорів: ці особи обираються акціонерами корпорації. На другому рівні знаходиться вище керівництво: ці особи наймаються радою директорів. Зауважимо, що така корпоративна структура є загальноприйнятною в США. В інших країнах корпоративна структура може дещо відрізнятись.

Найпоширеніша корпоративна структура в Сполучених Штатах складається з ради директорів та керівної групи. До ради директорів найчастіше входять внутрішні директори, які щодня працюють в компанії, і зовнішні директори, які можуть приймати неупереджені судження. У верхній частині більшості управлінських команд є принаймні головний виконавчий директор (СЕО), фінансовий директор (СФО) і головний операційний директор (СОО) [7].

В німецькій моделі, яку іноді називають континентальною моделлю або європейською моделлю, основні процедури управління здійснюються двома формалізованими групами: наглядовою радою та виконавчою радою.

Виконавча рада відповідає за якість рішень в сфері управління власністю. Наглядова рада контролює виконавчу раду. Наглядову раду обирають працівники та акціонери. Органи державного управління, національні інтереси мають значний вплив в континентальній моделі управління. Значна увага приділяється відповідальності корпорації перед суспільством та державою. В континентальній моделі банки також відіграють велику роль у фінансовому плані та в прийнятті рішень в процесі діяльності корпорації.

Японська модель виділяється від перших двох. Ця модель управління формується у світлі двох домінуючих правових відносин: одна – між акціонерами, клієнтами, постачальниками, кредиторами та профспілками працівників; інша – між адміністраторами, менеджерами та акціонерами. У японській моделі є відчуття спільної відповідальності та рівноваги. Японське слово для цього балансу – «кейрецу», що приблизно означає лояльність між постачальниками та клієнтами. На практиці ця рівновага набуває форми консерватив-

ної позиції та недовіри до управлінських інновацій та нових ділових відносин на користь старих.

Японські регулятори відіграють важливу роль у корпоративній політиці, часто тому, що основні зацікавлені сторони корпорацій включають японських чиновників. Центральні банки та міністерство фінансів Японії аналізують відносини між різними групами та мають неявний контроль над перемовинами. Враховуючи взаємозв'язок і концентрацію влади між багатьма японськими корпораціями та банками, можна зазначити, що японській моделі не вистачає корпоративної прозорості. Індивідуальні інвестори вважаються менш важливими, ніж суб'єкти бізнесу, уряд та профспілки.

Проаналізуємо стан реалізації заходів та наявні тенденції реалізації цілей сталого розвитку (ЦСР) у відповідності до груп країн, що реалізують різні корпоративні моделі. В табл. 1 представлено країни, що ранжуються за загальним балом індексу сталого розвитку. Загальний бал вимірює загальний прогрес країни на шляху до досягнення всіх 17 цілей сталого розвитку. Оцінку можна інтерпретувати як відсоток досягнення ЦСР. 100 балів означає, що всі ЦСР досягнуті.

Таблиця 1
Рейтинг перших 20-ти країн та США за ЦСР

Рейтинг	Країна	Значення індексу
1	Фінляндія	85,9
2	Швеція	85,61
3	Данія	84,86
4	Німеччина	82,48
5	Бельгія	82,19
6	Австрія	82,08
7	Норвегія	81,98
8	Франція	81,67
9	Словенія	81,6
10	Естонія	81,58
11	Нідерланди	81,56
12	Чеська Республіка	81,39
13	Ірландія	80,96
14	Хорватія	80,38
15	Польща	80,22
16	Швейцарія	80,1
17	Велика Британія	79,97
18	Японія	79,85
19	Словацька Республіка	79,57
20	Іспанія	79,46
32	США	76,01

Джерело: розроблено за [8]

Розглянемо значення індексів ЦСР у відповідності до корпоративних моделей економічного розвитку у світі за 2019 р. Почнемо з розгляду англо-американської моделі. США займають у світі 32-ге місце, за узагальненим індексом ЦСР, що дорівнює 76,01 [9].

На теперішній час для кожного штату США не менше 20% показників стають гіршими. Показник рівня безробіття до COVID-19 стабільно зменшувався з негативним прогнозом до 2030 року. Ця тенденція значною мірою змінилася в період пандемії COVID-19. Після пандемії приблизно третина показників погіршилась. З 13 показників, де середня продуктивність покращується, є недостатньо швидкою для ЦСР-досягнення. У 27 показників середня продуктивність погіршується, що показує і міжнародний індекс споживання у США у порівнянні з іншими групами країн (табл. 2).

Розглянемо докладно німецьку модель. Місце Німеччини щодо Міжнародного індексу споживання відносно інших регіонів представлено в таблиці 3.

Станом на сьогодні деякі аналітики припустили, що німецька модель соціального капіталізму відроджується і є найбільш відповідальною економічною системою, яка все ще забезпечує виживання вільного ринку. З викриттям останніх економічних схем та зловживань компаній, такими як скандал Бернарда Медоффа, скандал Enron та фінансова криза 2007–2010 років, німецька модель жорстко структурованої та регульованої економіки стала більш привабливою.

З 2003 по 2008 рік Німеччина (країна з населенням лише 80 мільйонів) була найбільшим у світі експортером. У 2009 році Китай (1,3 мільярда жителів) випередив Німеччину в експорті. Однією з причин цього є приховані переваги в результаті втілення німецької моделі. Вважається, що реформи Гарца в Німеччині та зростаючий сектор з низькою заробітною платою послабили основну структуру цієї німецької моделі.

Розглянемо Японську корпоративну модель щодо цілей сталого розвитку. Зі 165 країн Японія займає 18 місце стосовно ЦСР. 79,85 – це рейтинг країни серед країн світу по ЦСР. Щодо кожного підіндексу складається така картина (рис. 1).

Стосовно інструментів та тенденцій ЦСР можна сказати наступне. Бідність у Японії помітно скорочується. Голод в деяких районах зростає, в деяких скорочується. Рівень охорони здоров'я покращується. Якість освіти помітно зростає. Гендерна рівність хоча і покращується, але не швидкими темпами. Чистота води і санітарні умови серйозно покращуються. Зрос-

Таблиця 2

Міжнародний індекс споживання США у зрівнянні з іншими регіонами

№ з/п	Регіони	Міжнародний індекс споживання
1	США	62,1
2	Країни-члени ОЕСР	70,1
3	Східна Європа і Центральна Азія	87,6
4	Середній Схід і Північна Африка	93,4
5	Латинська Америка і Карибські острови	95,1
6	Східна і Південна Азія	97,6
7	Африка Південніше Сахари	98,4
8	Океанія	100

Джерело: розроблено за [10]

Таблиця 3

Міжнародний індекс споживання Німеччини у зрівнянні з іншими регіонами

№ з/п	Регіони	Міжнародний індекс споживання
1	Німеччина	60,4
2	Країни-члени ОЕСР	70,1
3	Східна Європа і Центральна Азія	87,6
4	Середній Схід і Північна Африка	93,4
5	Латинська Америка і Карибські острови	95,1
6	Східна і Південна Азія	97,6
7	Африка Південніше Сахари	98,4
8	Океанія	100

Джерело: розроблено за [10]

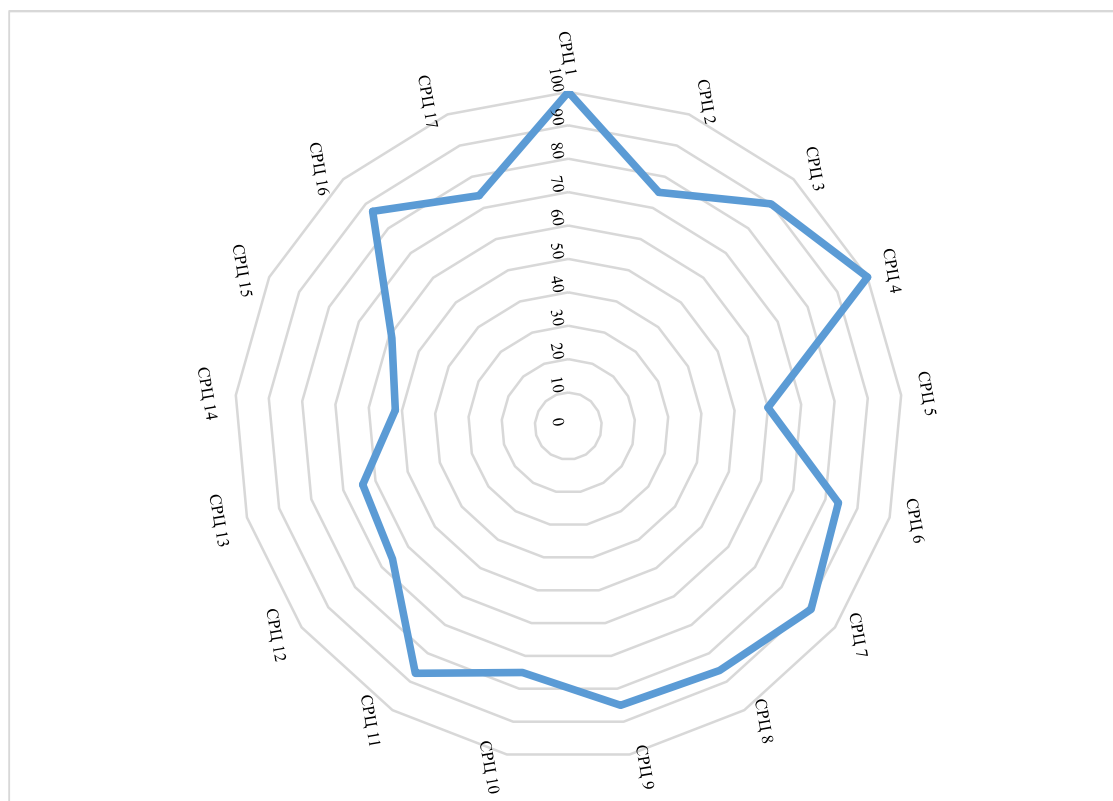

Рис. 1. Індекс ЦСР відносно його складових в Японії у 2021 році

Джерело: [11]

тання зеленої енергетики не таке швидке. Відбувається помітне економічне зростання. Промислові інновації та інфраструктура поліпшуються. В країні скорочується нерівність. В кліматичних діях та в охороні водного середовища відбувається застій. Показник рівня справедливості та сильних інститутів розповсюджуються з великою швидкістю.

Висновки. З проведеного вище докладного вивчення моделей за ЦСР та з таблиці 1 рейтингів країн за ЦСР видно, що найвищі показники соціальної діяльності має німецька (континентальна) модель. Другу позицію займає японська модель. Англо-американська модель хоча і показує вищий рейтинг для Великої Британії, але

за показниками ЦСР Сполучених Штатів Америки відстає від японської моделі. Для України, на нашу думку, найсприятливою є німецька модель, завдячуючи більш тісним стосункам та географічній близькості. Тому нам необхідно багато характерних позицій втілити і в корпоративній діяльності виробничому, фінансовому, комерційному секторах нашої країни. В той же час дві інші моделі теж могли б зробити внесок в формування та розвиток соціальної сфери України та соціальної діяльності вітчизняних корпорацій. Тому необхідно ретельно вивчати кожну позицію ЦСР на предмет втілення в сучасну дійсність з урахуванням національних особливостей розвитку нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Feleaga N., Feleaga L., Dragomir V.D., Comparative legal perspectives on international models of corporate governance. *African Journal of Business Management*. 2010. Vol. 4 (18). P. 4135–4145.

2. Hanic A., Smolo E. Islamic approach to corporate social responsibility: an international model for Islamic banks. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*. 2022. DOI: <https://dx.doi.org/10.1108%2FIMEFM-07-2021-0284>.
3. Wickert C., Risi D. Corporate Social Responsibility. *Corporate Social Responsibility*, 2019. URL: <https://www.cambridge.org/core/elements/abs/corporate-social-responsibility/E2694D5DE28DE75AD8D3D48A92D06EE5> (дата звернення: 10.08.2022).
4. Хомутенко А. В. Дескриптивна концепція модернізації управління державними фінансами України. *Економіка та держава*. 2020. № 8. С. 20–25.
5. Шатненко К. Нова Індустріалізація як умова сталого розвитку економіки України. *Економічний простір*. 2020. № 154. С. 11–15.
6. Сазонєць О. М., Сазонєць І. Л. Міжнародний бізнес і логістика. Понятійно-термінологічний словник. Київ, Центр учбової літератури, 2021. 288 с.
7. Virtus Interpress, Corporate Board: Role, Duties & Composition. "Corporate Governance: An Examination of U.S. and European Models," Pages 7–8.
8. Sustainable development report. URL: <https://2021.dashboards.sdindex.org/rankings> (дата звернення: 10.08.2022).
9. United States Sustainable Development Report 2021. URL: <https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2021/United+States+Sustainable+Development+Report+2021.pdf> (дата звернення: 10.08.2022).
10. International spillover index. URL: <https://2021.dashboards.sdindex.org/static/profiles/pdfs/SDR-2021-united-states.pdf>, URL: [SDR-2021-japan.pdf](https://2021.dashboards.sdindex.org/static/profiles/pdfs/SDR-2021-japan.pdf) (дата звернення: 10.08.2022).

References:

1. Feleaga N., Feleaga L., Dragomir V. D. (2010) Comparative legal perspectives on international models of corporate governance. *African Journal of Business Management*, vol. 4 (18), pp. 4135–4145.
2. Hanic A., Smolo E. (2022) Islamic approach to corporate social responsibility: an international model for Islamic banks. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*. DOI: <https://dx.doi.org/10.1108%2FIMEFM-07-2021-0284>.
3. Wickert C., Risi D. (2019) Corporate Social Responsibility. | *Corporate Social Responsibility*. Available at: <https://www.cambridge.org/core/elements/abs/corporate-social-responsibility/E2694D5DE28DE75AD8D3D48A92D06EE5> (accessed: 10.08.2022).
4. Khomutenko A. V. (2020) Deskryptivna kontsepsiya modernizatsiyi upravlinnya derzhavnymy finansamy Ukrayiny [Descriptive concept of modernization of management of state finances in Ukraine]. *Economy and the state*, no. 8, pp. 20–25.
5. Shatnenko K. (2020) Nova Industrializatsiya yak umova staloho rozvytku ekonomiky Ukrayiny [New Industrialization as a condition for the sustainable development of the Ukrainian economy]. *Economic space*, no. 154, pp. 11–15.
6. Sazonets O. M., Sazonets I. L. (2021) *Mizhnarodnyy biznes i lohistyka. Ponyatiyno-terminolohichnyy slovnyk* [International business and logistics. Conceptual and terminological dictionary]. Kyiv, Center for Educational Literature, 288 p.
7. Virtus Interpress, Corporate Board: Role, Duties & Composition. "Corporate Governance: An Examination of U.S. and European Models," Pages 7–8.
8. Sustainable development report. Available at: <https://2021.dashboards.sdindex.org/rankings>.
9. United States Sustainable Development Report 2021. Available at: <https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2021/United+States+Sustainable+Development+Report+2021.pdf> (accessed: 10.08.2022).
10. International spillover index. Available at: <https://2021.dashboards.sdindex.org/static/profiles/pdfs/SDR-2021-united-states.pdf>, URL: [SDR-2021-japan.pdf](https://2021.dashboards.sdindex.org/static/profiles/pdfs/SDR-2021-japan.pdf) (accessed: 10.08.2022).